



Juni 2023

Dossier: alcohol en kanker

**Argumenten voor het invoeren van een leeftijdsgrens van
18 jaar voor alle alcoholhoudende dranken**

Dienst Preventie en Vroegopsporing

Ann GILS, Directeur Preventie en Vroegopsporing, Ann.Gils@komoptegenkanker.be

Cathy RIGOLLE, Expert kankerpreventie, Cathy.Rigolle@komoptegenkanker.be

Anne-Sophie VERSWEYVELT, Onderzoeker-jurist, Anne-Sophie.Versweyvelt@komoptegenkanker.be

Kernboodschap

Waarvoor pleit Kom op tegen Kanker?

De leeftijdsgrens voor het kopen, schenken en aanbieden van alcohol moet voor **alle alcoholhoudende dranken naar 18 jaar** worden gebracht.

De verhoging van de minimumleeftijd moet samengaan met een betere **controle en handhaving**.

Waarom de minimumleeftijd verhogen?

- Alcohol is een schadelijk product. **Elke vorm van alcohol is even schadelijk**, ongeacht de alcoholische drank (wijn, bier, sterkedrank, ...).
- Alcohol heeft een **zeer grote gezondheidsimpact** op korte en lange termijn. Het gebruik van alcohol wordt vanuit wetenschappelijk oogpunt expliciet **afgeraden voor wie jonger is dan 18 jaar**.
- Alcohol drinken verhoogt het **risico op verschillende kankers** op latere leeftijd. Er is geen veilige hoeveelheid voor het drinken van alcohol. Het risico stijgt vanaf het eerste glas. Jonge meisjes in het bijzonder hebben een hoger risico op borstkanker op latere leeftijd.
- Het **wettelijk verbod** is voor jongeren een belangrijk **motief om geen alcohol te drinken**.
- **Eén leeftijdsgrens voor alle alcoholische dranken** is duidelijker, eenvoudiger en goedkoper.
- België is **een van de weinige Europese landen** waar jongeren nog alcohol mogen drinken vanaf 16 jaar.
- Vanuit een **kinderrechtelijke benadering** is het wenselijk om **de minimumleeftijd voor alle alcoholische dranken op 18 jaar** te brengen.
- Er is een **groot draagvlak** om de leeftijdsgrens voor het kopen, schenken en aanbieden van alle alcoholhoudende dranken te verhogen naar 18 jaar.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Kom op tegen Kanker pleit voor een verhoging van de minimumleeftijd	4
2. Argumenten om de leeftijdsgrens van alle alcoholhoudende dranken op 18 jaar te brengen	5
2.1. Gezondheidsimpact	5
2.2. Wettelijk verbod is motief om geen alcohol te drinken.....	5
2.3. Eén leeftijdsgrens schept duidelijkheid voor iedereen	6
2.4. België behoort tot de uitzonderingen in Europa.....	6
2.5. Argumenten o.b.v. het Kinderrechtenverdrag.....	6
2.6. Groot draagvlak voor het optrekken van de leeftijdsgrens	7
Bibliografie	8
Bijlage: Overzicht EU-landen	9

Inleiding

Alcohol is een vermijdbaar kankerrisico. Zelfs licht tot matig alcoholgebruik verhoogt het risico op een aantal kankers. Kom op tegen Kanker stelt zich dan ook als doel het risico op kanker als gevolg van alcoholgebruik te verminderen. We willen mee de kennis en het bewustzijn van het risico op kanker als gevolg van alcoholgebruik in onze samenleving vergroten en ertoe bijdragen dat minder of geen alcohol drinken (meer) sociaal aanvaard wordt. Op die manier willen we een draagvlak creëren voor een strenger alcoholbeleid. België heeft immers dringend een doortastender alcoholbeleid nodig, een beleid dat niet alleen gericht is op 'problematisch' alcoholgebruik en verslavingsproblematiek.

Eén van de maatregelen die hiertoe kan bijdragen, is een **verhoging van de leeftijdsgrens voor alle alcoholische dranken naar 18 jaar én een betere handhaving en controles**. In deze nota worden de argumenten uiteengezet ter staving van de verhoging van de minimumleeftijd. Op die manier willen we bijdragen aan het debat en wetgevend ingrijpen faciliteren.

We willen evenwel benadrukken dat het verhogen van de minimumleeftijd slechts één maatregel is. Om daadwerkelijk een effectief alcoholbeleid te voeren, is een geheel aan acties nodig. We pleiten dan ook voor volgende maatregelen¹:

1. Vergroot de **kennis en het bewustzijn** rond de gezondheidsimpact van licht tot matig alcoholgebruik
 - door burgers en zorgverleners te informeren.
2. Verlaag de **beschikbaarheid** van alcohol
 - door een verhoging van de leeftijdsgrens voor alle alcoholische producten naar 18 jaar, een betere handhaving en meer controles;
 - door prijsverhogingen (verhoging accijnzen en minimumeenheidsprijs voor alcohol);
 - door een vermindering van het aantal verkooppunten.
3. Doorprik het positieve **imago** van alcohol
 - door een beperking op sponsoring en (digitale) marketing.

¹ C. RIGOLLE, *Drie eisen voor een doortastender alcoholbeleid*, Blog Kom op tegen Kanker, www.komoptegenkanker.be/blog/drie-eisen-voor-een-doortastender-alcoholbeleid

1. Kom op tegen Kanker pleit voor een verhoging van de minimumleeftijd

De leeftijdsgrens voor het kopen, schenken en aanbieden van alcohol moet voor alle alcoholhoudende producten naar 18 jaar worden gebracht.

De verhoging van de minimumleeftijd moet samengaan met een betere controle en handhaving.

ALCOHOL IS EEN SCHADELIJK PRODUCT – Alcohol, of het nu wijn, bier of sterkedrank is, heeft een enorme gezondheidsimpact én maatschappelijke impact. De risico's gelden voor volwassenen, maar in het bijzonder ook voor jongeren. Meer nog, door hun leeftijd zijn jongeren extra kwetsbaar. Het zo lang mogelijk uitstellen van de beginleeftijd is daarom erg belangrijk. Het drinken van alcohol wordt expliciet afgeraden voor wie jonger is dan 18 jaar.²

STRENGERE REGELGEVING – Op dit ogenblik is het verboden om alcohol te verkopen, te schenken of aan te bieden aan jongeren onder de 16 jaar. Met alcohol bedoelt men alle alcoholhoudende dranken van meer dan 0.5% vol., o.a. bier en wijn. Sterkedrank (> 22% vol.)³ mag niet worden verkocht, geschenken of aangeboden aan jongeren onder de 18 jaar.⁴ Met andere woorden, wie ouder is dan 16 jaar mag in België wel bier of wijn of een andere alcoholische drank met een alcoholvolume van minder dan 22% vol. drinken. België is echter een van de weinige landen in de EU waar de leeftijdsgrens zo laag is. Bovendien is er heel wat gezondheidswinst te boeken door de verhoging van de minimumleeftijd.

Het verhogen van de minimumleeftijd is een *evidence based*-methode om het alcoholgebruik door jongeren – en alcoholgerelateerde problemen – terug te dringen. Dit blijkt o.m. uit een studie in opdracht van de Wereldgezondheidsorganisatie.⁵ Bovendien is het wettelijk verbod voor jongeren een belangrijk motief om geen alcohol te drinken.⁶

Kom op tegen Kanker pleit er dan ook voor om de leeftijd voor alle alcoholische producten naar 18 jaar te brengen.

STRENGERE HANDHAVING – Het invoeren van een verbod op het schenken en verkopen van alcoholische dranken aan minderjarigen moet gepaard gaan met strengere controles en handhaving. Regelgeving heeft immers slechts een normerend effect op jongeren als deze daadwerkelijk bekend is én gehandhaafd wordt.

De verkoop van alcohol aan jongeren wordt gecontroleerd door de Controledienst Tabak en Alcohol van de FOD Volksgezondheid. De dienst voert niet alleen controles uit in de horeca, maar ook in buurtwinkels, nachtwinkels en grootwarenhuizen, en tijdens festivals en fuiven. Ook de politie kan het verbod op de verkoop van alcohol aan jongeren controleren.

² Zie in die zin ook HOGE GEZONDHEIDSRAAD, *Advies nr. 9438. Risico's van alcoholgebruik*, mei 2018, www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/hgr_9438_advies_alcohol.pdf; VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *Richtlijn voor alcoholgebruik*, Brussel, 2016, www.vad.be/artikels/detail/een-nieuwe-richtlijn-voor-alcoholgebruik.

³ Zie art. 16 Wet van 7 januari 1998 betreffende de structuur en de accijnstarieven op alcohol en alcoholhoudende dranken, BS 4 februari 1998.

⁴ Art. 6, § 6 Wet 24 januari 1977 betreffende de bescherming van de gezondheid van de gebruikers op het stuk van de voedingsmiddelen en andere produkten, BS 8 april 1977.

⁵ Zie hierover T.F. BABOR, *Alcohol: No Ordinary Commodity: Research and Public Policy*, Oxford, Oxford University Press, 2010.

⁶ VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *VAD-Leerlingenbevraging. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*, Brussel, 2020, https://www.vad.be/assets/syntheserapport_leerlingenbevraging_2018-2019.

Uit de meest recente Leerlingenbevraging van het Vlaams expertisecentrum voor Alcohol en andere Drugs⁷ (hierna: VAD) blijkt dat de meeste jongeren al voor de leeftijd van 16 jaar drinken (gemiddelde beginleeftijd is 14,6 jaar).⁸ Dat de huidige regelgeving onvoldoende wordt gecontroleerd en gehandhaafd, bleek ook uit het VRT-programma *Factcheckers*.⁹

Uit onderzoek van HoGent i.s.m. UGent en ULiège blijkt dat de meeste verkopers de wet willen naleven, maar dat ze niet altijd weten hoe ze dit moeten doen. Om de naleving van de wetgeving te verhogen, kunnen lokale overheden gemotiveerd worden om een multicomponentenstrategie uit te werken in hun gemeente. Zo'n strategie combineert training in verantwoord alcohol schenken met handhaving, mediacampagnes en andere preventie-initiatieven (zoals leeftijdsarmbandjes). Die combinatie versterkt het effect van de interventies. Daarvoor kunnen lokale overheden samenwerken met de lokale preventiedienst die lokaal een geïntegreerde preventieaanpak kan uitwerken op maat en samen met alle betrokkenen.¹⁰

2. Argumenten om de leeftijdsgrens van alle alcoholhoudende dranken op 18 jaar te brengen

2.1. Gezondheidsimpact

GEZONDHEIDSEFFECTEN OP KORTE TERMIJN – Meer nog dan bij volwassenen, zorgt het drinken van alcohol op korte termijn voor een verhoogd risico op een black-out, risicovol seksueel gedrag, (verkeers)ongevallen, agressief, asociaal en crimineel gedrag en een alcoholvergiftiging die kan leiden tot een coma.

GEZONDHEIDSEFFECTEN OP LANGE TERMIJN – Aangezien de hersenen van jongvolwassenen nog niet volgroeid zijn, lopen zij tot de leeftijd van 24 jaar meer risico op negatieve effecten van alcoholgebruik. Op lange termijn kan het gebruik van alcohol leiden tot hersenschade, waardoor jongeren zich minder goed kunnen concentreren, een minder goed geheugen hebben en een lagere intelligentie. Daarnaast kan door alcoholgebruik het hart, de lever en de maag beschadigd worden en kan alcoholgebruik bijdragen tot het ontstaan van overgewicht.

Wat minder goed gekend is, is dat alcohol (ethanol) – en zijn afbraakproduct acetaldehyde – gekende carcinogenen zijn en alcoholgebruik het risico op zeven soorten kankers verhoogt.¹¹ Vooral de associatie tussen alcoholgebruik tijdens de adolescentie en het ontstaan van borstkanker op latere leeftijd is nauwelijks gekend. Er is geen veilige hoeveelheid voor de consumptie van alcohol. Hoe meer alcohol men drinkt, hoe groter de (mogelijke) schade. Bovendien verhoogt het risico al van bij het eerste glas. Sommige mensen zijn genetisch voorbeschikt, waardoor ze (nog) gevoeliger zijn voor het effect van alcohol.

2.2. Wettelijk verbod is motief om geen alcohol te drinken

ARGUMENT VOOR JONGEREN – Regelgeving (indien bekend én gehandhaafd) heeft een belangrijk normerend effect. Uit de Leerlingenbevraging van VAD blijkt dat het huidig wettelijk verbod een

⁷ Het betreft een bevraging bij jongeren tussen 12 en 18 jaar in het schooljaar 2018-2019.

⁸ VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *VAD-Leerlingenbevraging. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*, Brussel, 2020, https://www.vad.be/assets/syntheserapport_leerlingenbevraging_2018-2019.

⁹ <https://www.vrt.be/vrtnu/a-z/factcheckers/fragmenten/factcheckers-sfragmentena3/>.

¹⁰ T. VAN HAVERE et al., *The Law of 2009 Concerning the Selling and Serving of Alcohol to Youths: From State of the Art to Assessment (ALCOLAW)*, Belgian Science Policy Office, 2018, <https://biblio.ugent.be/publication/8551332/file/8551338.pdf>.

¹¹ C. RIGOLLE, *Drie eisen voor een doortastender alcoholbeleid*, Blog Kom op tegen Kanker, www.komoptegenkanker.be/blog/drie-eisen-voor-een-doortastender-alcoholbeleid; www.allesoverkanker.be/alcohol. Zie ook <https://monographs.iarc.who.int/list-of-classifications>.

belangrijke reden is voor jongeren om geen alcohol te drinken. Bij de nooit-gebruikers zegt 55,3% van de jongeren geen alcohol te drinken omdat dat op hun leeftijd verboden is.¹²

De wetgeving over het verkopen, schenken en aanbieden van alcoholische dranken is bij jongeren goed gekend, zelfs al op jonge leeftijd. 96% van de jongeren onder de 16 kent de wetgeving over alle alcoholische dranken en 91% de wetgeving over sterke dranken.¹³

ARGUMENT VOOR OUDERS – Het verhogen van de leeftijdsgrens is een steun voor ouders die kiezen voor een alcoholvrije opvoeding. Het zal immers eenvoudiger zijn voor ouders om het alcoholgebruik van hun kinderen uit te stellen tot ze meerderjarig zijn.¹⁴

2.3. Eén leeftijdsgrens schept duidelijkheid voor iedereen

DUIDELIJKER, EENVOUDIGER EN GOEDKOPER – Het optrekken van de leeftijdsgrens naar 18 jaar voor alle alcoholhoudende dranken schept duidelijkheid voor iedereen: jongeren, ouders, verkopers enz. Het onderscheid tussen sterkedrank en zwak alcoholische dranken is immers niet altijd duidelijk.

Eén leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol is veel eenvoudiger na te leven dan twee leeftijdsgrenzen. Diverse leeftijdscntrolesystemen, zoals het polsbandjessysteem, kunnen dan ook vereenvoudigd en dus goedkoper worden.

2.4. België behoort tot de uitzonderingen in Europa

LEEFTIJDSGRENS 18 JAAR – België is een van de weinige Europese landen waar de leeftijdsgrens zo laag ligt. In de meeste EU-landen geldt 18 jaar als leeftijdsgrens voor alle alcoholhoudende dranken (zie bijlage). Dit is bijvoorbeeld het geval in Nederland, Frankrijk, Spanje en Italië. Bovendien is er een tendens waarneembaar, waarbij de minimumleeftijd wordt opgetrokken.

Ook de WHO beveelt aan dat de Europese lidstaten een leeftijdsgrens van minimaal 18 jaar invoeren voor alle alcoholhoudende dranken (incl. bier en wijn), en dit zowel voor de horeca als voor de detailhandel.¹⁵

2.5. Argumenten o.b.v. het Kinderrechtenverdrag

RELEVANTE VERDRAGSBEPALINGEN – Ook vanuit een kinderrechtelijk oogpunt is het verhogen van de minimumleeftijd wenselijk. Het Kinderrechtenverdrag bevat een uitgebreide catalogus van kinder- en jongerenrechten. De artikelen 3, 24 en 33 Kinderrechtenverdrag zijn in het bijzonder relevant in het kader van alcoholgebruik:

- In *artikel 3 Kinderrechtenverdrag* is een van de belangrijkste principes opgenomen, met name dat het belang van het kind steeds de eerste overweging moet vormen bij elke maatregel die

¹² VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *VAD-Leerlingenbevraging. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*, Brussel, 2020, https://www.vad.be/assets/syntheserapport_leerlingenbevraging_2018-2019.

¹³ VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *VAD-Leerlingenbevraging. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*, Brussel, 2020, https://www.vad.be/assets/syntheserapport_leerlingenbevraging_2018-2019.

¹⁴ Zie in die zin ook de argumentatie in Nederland: MvT Voorstel van wet van de leden Voordewind, Van der Staaij, Bouwmeester en Uitslag houdende wijziging van de Drank- en Horecawet teneinde enkele leeftijdsgrenzen te verhogen van 16 naar 18 jaar en de preventie en handhaving te verankeren, *Kamerstukken II 2011-12*, 33 341, nr. 3, 7.

¹⁵ WORLD HEALTH ORGANIZATION - EUROPE, *European action plan to reduce the harmful use of alcohol 2012-2020*, Copenhagen, 2011, 21.

wordt genomen m.b.t. kinderen en dat het de verantwoordelijkheid is van de nationale overheden om de nodige bescherming en zorg voor het welzijn van kinderen te verzekeren.

- Overeenkomstig *artikel 24 Kinderrechtenverdrag* heeft het kind recht op de best mogelijke gezondheid en gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid dient ervoor te zorgen dat traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.
- *Artikel 33 Kinderrechtenverdrag* stelt dat elk kind beschermd moet worden tegen drugs. Ook alcohol wordt als een drug beschouwd.

BESCHERMING (KWETSBARE) KINDEREN EN JONGEREN – Het komt de lidstaten toe om kinderen te beschermen tegen alcohol en passende maatregelen te nemen om het gebruik ervan door kinderen te verminderen.¹⁶ Lidstaten worden aangespoord om informatie over en het in de handel brengen van verslavende middelen, zoals alcohol, te reguleren of te verbieden, met name wanneer deze gericht zijn op kinderen en adolescenten.¹⁷

Bepaalde kinderen en jongeren zijn extra kwetsbaar voor het ontwikkelen van problematisch alcoholgedrag. Daarbij valt onder meer te denken aan jongeren die in armoede leven of in een ongunstige buurt met lage socio-economische status, jongeren die opgroeien in de jeugdhulp en jongeren in moeilijke of verontrustende (gezins)situaties. Het Kinderrechtenverdrag beschermt ook deze minderjarigen. Door het optrekken van de minimumleeftijd voor alcoholgebruik voor alle alcoholische dranken, zou de Belgische overheid tegemoetkomen aan haar verplichtingen die voortvloeien uit het Kinderrechtenverdrag, en er (mee) voor zorgen dat ook de meest kwetsbare jongeren worden beschermd.¹⁸

KINDERRECHTENVERDRAG IS MINIMUMTEKST – De bepalingen van het Kinderrechtenverdrag doen geen afbreuk aan gunstigere bepalingen uit het nationaal recht. De overheid kan dus steeds strengere maatregelen uitvaardigen om de rechten van kinderen en jongeren te beschermen.

2.6. Groot draagvlak voor het optrekken van de leeftijdsgrens

MEERDERHEID WENST VERHOGING MINIMUMLEEFTIJD – Er is een groot draagvlak voor het verhogen van de minimumleeftijd van 16 naar 18 jaar. Uit een recente bevraging blijkt dat 77,5% van de Vlaamse volwassenen vindt dat de minimumleeftijd voor alcohol moeten worden opgetrokken naar 18 jaar.¹⁹

¹⁶ COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, *General Comment nr. 15 over het recht van het kind op het realiseren van de grootst mogelijke mate van gezondheid (art. 24)*, 17 april 2013, CRC/C/GC/15, overw. 65.

¹⁷ COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, *General Comment nr. 4 over de gezondheid en ontwikkeling van adolescenten in de context van het Verdrag inzake de rechten van het kind*, 1 juli 2003, CRC/GC/2003/4, overw. 25.

¹⁸ Zie in die zin ook de argumentatie in Nederland: MvT Voorstel van wet van de leden Voordewind, Van der Staaij, Bouwmeester en Uitslag houdende wijziging van de Drank- en Horecawet teneinde enkele leeftijdsgrenzen te verhogen van 16 naar 18 jaar en de preventie en handhaving te verankeren, *Kamerstukken II 2011-12*, 33 341, nr. 3, 7.

¹⁹ E. BRAEKMAN en S. FIERS, *Preventiebarometer: alcohol*, Brussel, Sciensano, 2022.

Bibliografie

ANDERSON, P. en BAUMBERG, B., *Alcohol in Europe. A public health perspective*, Londen, Institute of Alcohol Studies, 2006, 432 p.

BABOR, T.F., *Alcohol: No Ordinary Commodity: Research and Public Policy*, Oxford, Oxford University Press, 2010, 320 p.

BRAEKMAN, E. en FIERS, S., *Preventiebarometer: alcohol*, Brussel, Sciensano, 2022, www.sciensano.be/sites/default/files/preventiebarometer_alcohol.pdf.

COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, *General Comment nr. 15 over het recht van het kind op het realiseren van de grootst mogelijke mate van gezondheid (art. 24)*, 17 april 2013, CRC/C/GC/15.

COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN HET KIND, *General Comment nr. 4 over de gezondheid en ontwikkeling van adolescenten in de context van het Verdrag inzake de rechten van het kind*, 1 juli 2003, CRC/GC/2003/4.

HOGE GEZONDHEIDSRAAD, *Advies nr. 9438. Risico's van alcoholgebruik*, mei 2018, www.health.belgium.be/sites/default/files/uploads/fields/fpshealth_theme_file/hgr_9438_advies_alcohol.pdf.

IRANPOUR, A. en NAKHAEI, N., "A review of alcohol-related harms: a recent update", *Addiction & Health* 2019, 129-137.

PASCHALL, M.J., GRUBE, J.W. en KYPRI, K., "Alcohol control policies and alcohol consumption by youth: a multi-national study", *Addiction* 2009, 1849–1855.

RIGOLLE, C., *Drie eisen voor een doortastender alcoholbeleid*, Blog Kom op tegen Kanker, www.komoptegenkanker.be/blog/drie-eisen-voor-een-doortastender-alcoholbeleid.

THE EUROPEAN ALCOHOL POLICY ALLIANCE (EUROCARE), *Alcohol purchase age limits in Europe*, Brussel, 2014, www.eurocare.org/media/GENERAL/docs/reports/2014alcoholpurchaseagelimitsineurope.pdf.

VAN HAVERE, T. et al., *The Law of 2009 Concerning the Selling and Serving of Alcohol to Youths: From State of the Art to Assessment (ALCOLAW)*, Belgian Science Policy Office, 2018, <https://biblio.ugent.be/publication/8551332/file/8551338.pdf>.

VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *Richtlijn voor alcoholgebruik*, Brussel, 2016, www.vad.be/artikels/detail/een-nieuwe-richtlijn-voor-alcoholgebruik.

VLAAMS EXPERTISECENTRUM VOOR ALCOHOL EN ANDERE DRUGS, *VAD-Leerlingenbevraging. Syntheserapport schooljaar 2018-2019*, Brussel, 2020, https://www.vad.be/assets/syntheserapport_leerlingenbevraging_2018-2019.

WORLD HEALTH ORGANIZATION - EUROPE, *European action plan to reduce the harmful use of alcohol 2012–2020*, Kopenhagen, 2011, 75 p.

WORLD HEALTH ORGANIZATION, *Global status report on alcohol and health 2018*, Genève, 2018, 450 p.

Bijlage: Overzicht EU-landen

	Minimumleeftijd – serveren	Minimumleeftijd – verkoop
België	16 (bier/wijn), 18 (sterkedrank)	16 (bier/wijn), 18 (sterkedrank)
Bulgarije	18	18
Cyprus	18	18
Denemarken	18	16 (bier/wijn), 18 (sterkedrank)
Duitsland	16 (14 als vergezeld van een ouder/voogd) (bier/wijn), 18 (sterkedrank)	16 (bier/wijn), 18 (sterkedrank)
Estland	18	18
Finland	18	18 (drank tot 22%), 20 (andere dranken)
Frankrijk	18	18
Griekenland	18	18
Hongarije	18	18
Ierland	18 (ouders kunnen hun minderjarige kind toelaten om te drinken in privéwoningen)	18
Italië	18	18
Kroatië	18	18
Letland	18	18
Litouwen	20	20
Luxemburg	16	16
Malta	17	17
Nederland	18	18
Oostenrijk	16 (bier/wijn), 16/18 (sterkedrank)	16 (bier/wijn), 16/18 (sterkedrank)
Polen	18	18
Portugal	18	18
Roemenië	18	18
Slovenië	18	18
Slowakije	18	18
Spanje	18 (m.u.v. Balearen, waar geen leeftijdsgrenzen gelden)	18 (m.u.v. Balearen, waar geen leeftijdsgrenzen gelden)
Tsjechië	18	18
Zweden	18	18 (volksbier 2.25-3.5%), 20 (andere drank)